

DR. FR. ZBAŠNIK:

Miklavž.

(Konec.)

eta so potekala. Mirko je bil že samostojen trgovec. Oče mu je bil zgodaj umrl in zato je moral on kot edini sin razmeroma še mlad prevzeti vodstvo trgovine, ki je bila že od pradedu v hiši.

Šlo je dolgo vse po sreči. Toda nenadoma so prišli tudi za trgovca težki časi. Vojska je bila vse zmedla. Denarju je vrednost opešala, nihče ni več vedel, koliko je kaj vredno in koliko časa bo ta vrednost trajala. Mirko se je bil dal zavesti, da je nakupil velike množine blaga, ki mu je kmalu na to cena hudo padla. Imel je velike izgube. Izkušal se je na razne načine rešiti iz stiske, a vsa njegova prizadevanja so bila zaman. Bil je uničen. Svojih upnikov ni mogel več zadovoljiti in moral je to naznaniti sodišču, ki je uvedlo o njegovem imetju predpisano postopanje.

Za Mirka in njegove ljudi, zlasti pa za njegovo priletno mater so se začeli tistikrat strašni časi.

»O Bog, o Bog,« je tarnala starka, ki so ji bile zorale skrbi globoke brazde v obraz, »kdo bi bil mislil, da ućakam še kaj takega na svojo starost! Ali ni nobene rešitve? Ali se tvoji upniki nikakor ne marajo poravnati?«

»Tuji bi se, domači pa so trdi kot kamen!«

»To so tisti, ki so že davno hrepeneli po našem posestvu! Naša hiša stoji na preveć ugodnem prostoru za trgovino, zato bi si jo radi prisvojili! O kaj si mislil, Mirko!«

»Nesreća je to, mati, ne moja krivda! Nisem sam zabredel... Mnogo je takih!«

»Oh, tik pred smrtjo naj se še selim iz svojega ljubljenege doma! Ali res ne moremo odvrniti nesreće?«

»Moral bi se zgoditi čudež!«

»Časih so se godili!...«

Starka se je na glas razjokala. In tudi sin si je začel brisati solze. Trpel je sam grozno, a huje ga je bolelo to, da je videl trpeti svojo dobro, ljubljeno mater. Koliko dobrot je v svojem življenju izkazala njemu in drugim, zdaj pa — tako plaćilo!

Mati je hotela baš zopet nekaj izpregovoriti, ko je na stopnicah pozvonilo. Oba sta se zdrznila in drug drugega sta pogledala. Nesreća ju je bila tako potrla, da ju je vsaka stvar vznemirjala in sta se vedno bala, da bi ju ne zadelo še kaj hujšega. Sin je hotel že iti pogledat, ko se prikaže pri vratih služkinja in naznani, da prosi za vstop neki gospod, ki ga ne pozna.

»Naj pride!« pravi mati. »Nevljudni ne smemo biti. Ampak kdo bi to bil?«

Sin je skomizgnil z ramami. Ni si mogel misliti, kdo bi prihajal. Oba sta bila pa še bolj začudena, ko stopi v sobo obema popolnoma tuj človek. Tujec je opazil njuno osuplost in smeje pripomnil: »Kakor je videti, se prav nič več ne poznamo!«

»Zares, ni mi čast, da bi vas poznal!« je odvrnil Mirko.

»In vendar sem bil že pri vas! Natanko pred trideset in tremi leti!«

»Kaj pa, če se motite, gospod!« je podvomil Mirko. »Morda ste bili v kaki sosedni hiši — v tolikih letih, zlasti če vas tu ni bilo, se marsikaj pozabi in zamenja...«

»Ničesar nisem pozabil in nič ne zamenjujem! Le pomislite neko liko, morda se pa le spomnite na neki dogodek...«

»Pa da natanko pred trideset in tremi leti?«

»Da! Na današnji dan pred trideset in tremi leti je bilo. Ali ne veste, kaj je danes?«

Mirko je preudarjal malo, a ni se spomnil.

»Poglejte vendar v koledar!« je silil tujec.

Mirko se je res ozrl na steno, kjer je visel koledar.

»Hm, šestega decembra!« je ugotovil. »Sveti Miklavž!«

»Ah!« je vzkliknila mati. »Zdaj se mi nekaj svetlika! Vaše pošteze... Vi da bi bili tisti?... Mirko, ali si popolnoma pozabil na tistega dečka, ki ga je bilo davno, davno zaneslo nekoč k nam baš na Miklavžev dan? ... Toliko let da je od tistih dob?«

»Da!« je potrdil prišlec ter segel Mirku v roko. »Ali se zdaj spominjate tudi vi?«

»Spominjam!« je odvrnil Mirko. »Čelo na to se spominjam, kako sem vas bil nahrulil tistikrat. Saj me je bilo dostikrat tega sram, dokler nisem končno res na vse skupaj pozabil!«

»No, če je bil sprejem malce neprijazen, je bila pa odškodnina zato tem večja! Jaz nisem ničesar pozabil! Vsak dan sem se vaju hvaležno spominjal in se vaju bom do konca dni! Ta spomin je bil vedno najlepši v mojem življenju!«

»Pa kako to, da se do danes niste nikdar zglasili pri nas?« je vprašala stara gospa.

»Dokler sem bil v zavodu, kamor sem bil prišel po vaši naklonjenosti, ni bilo prave prilike za to in tudi upal se vas nisem nadlegovati. A kadarkoli nas je ob skupnih izprehodih privedla pot mimo vaše hiše, sem se vselej s solznimi očmi spominjal tistega jutra, ko ste me bili tako bogato obdarili in me vzeli v svoje varstvo. Kaka sreča je bila to zame, da sem prišel tistikrat k tako dobrim in usmiljenim ljudem! Bog ve, kaj bi bilo postalo iz mene, če bi se ne bili vi, draga gospa, zavzeli zame!«

»Storila nisem za vas nič več kot za marsikoga drugega, ki je bil enako potreben!« je odvrnila gospa. »Zapuščeni otroci so mi bili od nekdaj najbolj pri srcu! Pa kod ste potem hodili, ko niste bili več v zavodu?«

»Neposredno iz zavoda sem prišel k trgovcu na kmete. Zglasil se je bil v zavodu, da bi dobil, ako mogoče, kakega trgovskega vajenca in ker sem bil jaz baš na tem, da zapustim zavod in sem mu bil všeč, me je vzel pač s seboj. Kam me je potem še vse zanesla usoda, o tem sedaj ne bom pravil. Predolga povest bi bila. Samo to naj omenim, da sem videl mnogo dežel in da sem bil naposled mnogo let v Ameriki, od koder sem se šele pred nekoliko tedni vrnil, ker se mi je stožilo po stari domovini.«

»In kako se vam je godilo po svetu?« vpraša Mirko.

»Hvala Bogu, imel sem srečo!«

»Pa da ste se baš na sv. Miklavža dan zglasili pri nas!« se čudi gospa.

»Morda bi se sploh ne bil, zakaj mislil sem si: saj so že itak davno pozabili nate, kaj bi se torej vsiljeval! A zgodilo se je, da mi je pred nekoliko dnevi nekdo pravil o nezgodi, ki vas je doletela. Saj mislim, da mi ne boste šteli v zlo, da sem pozvedoval po svojih dobrotnikih! Malo sem še razmišljal, kaj naj storim, a danes ob obletnici onega zame toli pomenljivega dogodka mi kar ni dalo več miru in moral sem stopiti do vas...«

»Da nam izrazite svoje sočutje, kaj ne da?« vzdihne gospa in si otare solzo. »Dober človek ste, hvala vam!«

»Kaj bi imeli od tega, če bi bil prišel samo z namenom, da vam izrečem svoje sočutje? Ne, dovolil bi si, da vam ponudim svojo pomoč! Upam, da se vam ne bo zdelo za malo...«

»Dobri prijatelj,« pripomni Mirko, »bojim se, da niti ne slutite, kako je zavožena moja stvar! Treba bi bilo težkih tisočakov...«

»Natanko vem, koliko potrebujete! Tudi o tem sem se poučil na merodajnem mestu. Zagotavljam vas, da imam toliko, da vam lahko pomagam. Ako hočete, še danes odštejem...«

»Če bi ne bilo proti previsokim obrestim... Moje posestvo je še vedno toliko vredno, da ne tvegate preveč...«

»Za zdaj naj bo posojilo brezobrestno...«

Mirko je zmajal z glavo: »Ne, tega pa zopet ne morem sprejeti. Vse, kar je prav!«

»O, kako ste še vedno ponosni! Prav tako kot tistikrat, ko je stal še ubogi capinček pred vami! Pa urediva torej stvar drugače! Sprejmite me v svoje podjetje kot družabnika! Kot tak sem dolžan, vzeti nase po razmerju obstoječe dolgove; kako si bova delila dobiček, kadar ga kaj bo, o tem se pa že še pomeniva!«

»Vi hočete biti na vsak način plemeniti!« pripomni Mirko. »No, jaz sprejemem vašo ponudbo! Pozdravljen, moj dragi prijatelj in drug! Bodite uverjeni, da vam bom vedno hvaležen!«

Mirko je krepko stisnil svojemu dobrotniku desnico, potem pa se obrnil proti materi: »Oj, moja zlata mama, vidiš, ne bo se ti treba seliti iz drage domače hiše! Obvarovana si ti in obvarovan sem jaz te sramote in bridkosti! ... To je vse zaradi tega, ker si bila ti vedno tako dobra!«

»To ni zaradi mene! To je zaradi blagega srca našega znanca, ki ga je menda sam Bog poslal nekoč v našo hišo, da se je vrnil zdaj kot rešitelj k nam. O, kako naj vas primerno zahvaliva, vi dobri, dobri prijatelj naš!«

»Meni ne gre prav nobena hvala! To vse, čestita dobrotnica moja, je Miklavževo delo, ki vam je hotel po nekoliko nenavadni poti poplačati vsaj deloma dobrote, ki ste jih izkazovali v svojem življenju ubožnim in pomoči potrebnim. Zakaj Miklavž je tak patron, da nosi pridnim in dobrim vse življenje, pa če jim tudi ne ponudi svojih darov vselej — na krožniku! ...«

Vsem trem je zaigral smehlaj zadovoljnosti na ustnih ob teh besedah in še enkrat so si toplo stisnili desnice. —

Moje želje.

Jaz sem majhen še in mlad,
veste, kaj imel bi rad?
Rad imel bi konja Šarca,
konja Šarca, oster meč,
perjanico, šlem blesteč.
Kdo ugame, kdo ugame,
kam bi jaz konjička gnal?
Gnal bi ga čez ravno polje,
ker sem vedno dobre volje
in preplaval z njim bi Savo,
Savo mrzlo in globoko,
več kot metrov sto široko
ter dospel bi v Beograd
tjakaj do kraljevih vrat.
Ko dvorjaniči zazrli
mene bi — oh, prav gotovo

rekli bi: »To naš je svat!«
Na stežaj bi mi odprli
zlata vrata v kraljev grad.
In pred kralja bi jaz stopil
in čestital mu za god:
»Veličanstvo! Bog vas živi
mnogo, mnogo srečnih let! —
Naj vam sreča spleta venec,
lovor-venec slavnih zmag,
naj ostanem v vašem srcu
sin slovenski vedno drag!«

In preplaval spet bi Savo
in oddirjal bi na dom.
Ko dorastem, prav gotovo
vse tako jaz storil bom!

Franjo Lovšin.

